

NCDO onderzoekt regelmatig wat het Nederlandse publiek denkt over internationale samenwerking. Ook laat NCDO onderzoek uitvoeren over internationale vraagstukken die betrekking hebben op de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking. Dit is een samenvatting van een van deze onderzoeken. Het gehele onderzoeksrapport en een lijst met overige onderzoeken kunt u vinden op www.ncdo.nl.

Postadres:
Postbus 94020
1090 GA Amsterdam

Bezoekadres:
(hoofdingang KIT)
Mauritskade 63
1092 AD Amsterdam

tel: 020 568 87 55
fax: 020 568 87 87
info@ncdo.nl
www.ncdo.nl

Gemeentelijke internationale samenwerking

Volgens een onderzoek van VNG International is bijna driekwart (72 procent) van de Nederlandse gemeenten betrokken bij internationale samenwerking. Een vijfde van de gemeenten (21 procent) formuleert daadwerkelijk beleid ten aanzien van internationale samenwerking¹. Een tiende van de gemeenten (10 procent) richt zich hierbij specifiek op de 'ontwikkelingslanden' volgens de DAC-lijst². Nederlandse gemeenten ondersteunen hun partnergemeenten op verschillende manieren. Denk bijvoorbeeld aan het verbeteren van de afvalverwerking, watervoorziening of de bevolkingsregistratie.

Focus op migranten

Een nieuwe ontwikkeling is dat steeds meer gemeenten internationale samenwerking koppelen aan hun eigen doelstellingen. Voor de gemeenten is het belangrijk dat de samenwerking ook haar iets oplevert. Dat kan bijvoorbeeld door gemeenten economisch te laten profiteren van de samenwerking of doordat de samenwerking bijdraagt aan de integratie van migranten. Als gevolg van die nieuwe focus knopen steeds meer gemeenten relaties aan met gemeenten in de herkomstlanden van

migrant. De samenwerking met de herkomstlanden richt zich op Turkije, Marokko, Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba en, in mindere mate, ook op Ghana, Kaapverdië en Indonesië. Daarnaast knopen veel gemeenten ook banden aan met de nieuwe en kandidaat lidstaten van de Europese Unie.

Aantal stedenbanden

In juni 2007 waren er 22 Nederlandse gemeenten (ongeveer 5 procent) betrokken bij samenwerking met de herkomstlanden. Een aantal van deze gemeenten onderhield meer dan één band. In totaal waren er 39 banden tussen Nederlandse gemeenten en gemeenten in de herkomstlanden, waarvan 13 met gemeenten in Turkije, 7 met gemeenten in Marokko, 6 met het land Suriname, 7 met eilanden die deel uitmaken van de Nederlandse Antillen en Aruba, 4 met gemeenten in Ghana, 1 met een gemeente in Kaapverdië en 1 met een gemeente in Indonesië.

Initiatief van Nederlandse gemeenten

De meeste banden met herkomstlanden kwamen in de afgelopen acht jaar tot stand (vanaf 2000) met een aantal uitzonderingen. Zo werden de eerste contacten tussen

Almelo en Denizli (Turkije) al in 1975 gelegd toen de textielindustrie in Almelo arbeidskrachten rekruteerde in Denizli en omgeving. Meer dan helft van de banden (23 van de 39) is op initiatief van de Nederlandse gemeente tot stand gekomen. In zes gevallen waren migranten betrokken bij het tot stand komen van de samenwerking, in twee gevallen was het een gezamenlijk initiatief van de Nederlandse en partnergemeente. Tot slot nam in twee andere gevallen VNG International het initiatief.

Motieven

Nederlandse en partnergemeenten hebben verschillende motieven om een samenwerking aan te gaan. De meeste Nederlandse gemeenten beogen met de samenwerking de integratie van migranten in de gemeente te bevorderen. Door het uitwisselen van informatie krijgen gemeenten meer inzicht in de achtergrond van migranten. Ook economische motieven spelen een rol bij het aangaan van samenwerking. Zo heeft de gemeente Rotterdam een handelscentrum opgezet in Nador (Marokko) en in Istanbul (Turkije). Er bestaan ook allerlei verbanden tussen migranten en herkomstlanden die een effect hebben op het gemeentelijke niveau. Zo is de gemeente Amsterdam betrokken bij

¹ bron: VNG International 2006

² bron: NCDO, 2006

het verbeteren van de bevolkingsadministratie in Suriname. De gemeente profiteert hier zelf ook van bijvoorbeeld bij verhuizingen of bij het opsporen van misdadigers. Een ander voorbeeld is de gemeente Dordrecht die een samenwerkingsrelatie heeft met de Nederlandse Antillen. Zij maakt regelmatig gebruik van die contacten om familieleden op te sporen van Dordtse jongeren van Antilliaanse afkomst die in de problemen zijn gekomen. In de partnergemeente staat doorgaans het versterken van het lokale bestuur en het verbeteren van specifieke gemeentelijke diensten centraal. Opvallend is dat 11 van de 39 samenwerkingsrelaties is gericht op afvalverwerking en eveneens 11 van de 39 contacten gericht is op educatie. Andere belangrijke onderwerpen voor samenwerking zijn gezondheidszorg, culturele uitwisseling, informatievoorziening en management, brandveiligheid en sociale voorzieningen.

Draagvlak voor samenwerking met herkomstlanden

Er is nog weinig bekend over het politieke draagvlak en het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor de samenwerking op gemeentelijk niveau met de herkomstlanden. Het politieke draagvlak voor de samenwerking met herkomstlanden lijkt groter te zijn dan dat voor de samenwerking met andere niet-westerse landen zoals Zuid-Afrika of Nicaragua, juist doordat de Nederlandse gemeenten zelf iets aan de samenwerking kunnen hebben. Voor het publieke draagvlak is van belang dat er, naast de

gemeente, vaak diverse organisaties bij de samenwerking zijn betrokken, zoals migrantenorganisaties of scholen. Dit is nog geen vanzelfsprekendheid. Vooral in grote gemeenten is het betrekken van migrantengroepen soms lastig. Een keuze voor samenwerking met één of enkele betekent uitsluiting van de andere organisaties. Dit kan gevoelig liggen en zelfs tot verdeeldheid leiden tussen de organisaties.

Welke gemeenten en hoeveel capaciteit

Vooral de grote en middelgrote gemeenten (met meer dan 50.000 inwoners) zijn samenwerkingsrelaties aangegaan. De grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) onderhouden meerdere banden in verschillende landen. Al deze gemeenten huisvesten relatief grote groepen migranten.

De capaciteit, het aantal uren en het budget, dat Nederlandse gemeenten besteden aan de samenwerking met gemeenten in herkomstlanden van de grootste migrantengroepen verschilt aanzienlijk per gemeente. De grote gemeenten hebben een gespecialiseerd bureau voor internationale betrekkingen, waar de samenwerking met gemeenten in de herkomstlanden onder valt. De middelgrote gemeenten hebben meestal een coördinator voor de internationale samenwerking. Bij alle gemeenten zijn doorgaans specifieke inhoudelijke diensten bij de samenwerking betrokken. Ongeveer de helft van de gemeenten besteedt één of enkele dagen aan de samenwerking en ongeveer een kwart reser-

veert slechts enkele uren per week. De grote gemeenten hebben een relatief groot budget (50.000 euro of meer). Ongeveer de helft van de gemeenten besteedt 20.000 tot 30.000 euro aan de samenwerking en een kwart heeft een relatief klein budget van 1.000 tot 5.000 euro. Vaak maken ze gebruik van subsidies van VNG International, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (voor de Nederlandse Antillen).

Millennium Gemeente

Naast de geschetste ontwikkeling om meer banden met de herkomstlanden aan te gaan, is er een groeiend aantal gemeenten dat zichzelf schaarde onder de groep 'Millennium Gemeente'. Het doel van de Millennium Gemeenten Campagne, opgezet door VNG, is gemeenten te stimuleren een bijdrage te leveren aan de door de Verenigde Naties vastgestelde millenniumdoelen (www.millenniumgemeente.nl)³. Gemeenten die zich hierbij aansluiten leveren op hun eigen wijze een bijdrage aan het behalen van de millenniumdoelen. Deze ontwikkeling staat los van de banden met de herkomstlanden. Van de 22 gemeenten die betrokken zijn bij samenwerking met herkomstlanden zijn er 7 een Millennium Gemeente.

³ februari 2008: 54 gemeenten

INLEIDING

In 2007 startte het promotieonderzoek van Edith van Ewijk aan de Universiteit van Amsterdam, Amsterdam Institute for Metropolitan and International Development Studies. NCDO participeert in een deel van een inventariserend onderzoek naar gemeentelijke internationale samenwerking gericht op de herkomstlanden van migranten in Nederland.

Deze onderzoekssamenvatting geeft informatie over het aantal gemeenten die verbonden zijn aan gemeenten in de herkomstlanden van migranten in Nederland. Daarnaast gaat het onderzoek in op de belangrijkste motieven voor samenwerking, de capaciteit die voor de samenwerking is vrijgemaakt en de organisaties die bij de samenwerking zijn betrokken. Hierbij zijn diverse bronnen gebruikt, zoals beleidsdocumenten van gemeenten, onderzoeken van derden en interviews met medewerkers van gemeenten. In 2008 volgen nog meer samenvattingen over het vervolg van dit promotieonderzoek.